

طرح تحول نظام سلامت ایران: چالشی برای بیمارستان‌های نظامی Health Sector Evolution Plan of Iran: A Challenge for Military Hospitals

علیرضا جلالی فراهانی، حسین صمدی‌نیا، نورالدین دوپیکر*، مهدی آذرآبادی
Alireza Jalali Farahani, Hossein Samadinia, Nooredin Dopeykar*, Mahdi Azarabadi

دانشگاه علوم پزشکی بقیه ا... (عج)، تهران، ایران

Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran

سرمقاله

عدالت در دسترسی به خدمات سلامت و ارتقای کیفیت خدمات در بیمارستان‌های تابعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از تاریخ ۱۳۹۳/۲/۱۵ اجرایی گردید. این طرح مشتمل بر هفت محور اصلی کاهش میزان پرداختی بیماران، ماندگاری پزشکان در مناطق محروم، حضور پزشکان مقیم در بیمارستان، ارتقای کیفیت خدمات ویزیت، ارتقای هتلینگ بیمارستان، حفاظت از هزینه‌ها و مخاطرات مالی بیماران نیازمند و ترویج زایمان طبیعی می‌باشد (۵). باتوجه به اینکه رصد و پایش مستمر برنامه‌های کلان و ارائه تحلیلی از میزان موفقیت اهداف طرح و بازخوردهای اصلاحی در صورت نیاز در حوزه سیاستگذاری امری ضروری بنظر می‌رسد این در حالیست که بررسی محققین نشان داد تاکنون مطالعات محدودی با هدف بررسی اثرات این طرح بر حوزه‌های مختلف سلامت و اثربخشی پیامدهای مورد انتظار آن در کشور انجام گردیده است.

تحلیل محتوایی مطالعات انجام شده حاکی از آن است که نقاط تمرکز این مطالعات غالباً بر روری سنجش مولفه‌های میزان موفقیت طرح تحول سلامت در دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده از قبیل میزان پرداخت از جیب بیمار، سطح پوشش بیمه‌ای، ترویج زایمان طبیعی، رضایتمندی ذینفعان، بار مراجعات بیماران به مراکز درمانی، شاخص‌های مالی و عملکردی مراکز درمانی دولتی، تورم و هزینه‌های خدمات سلامت، مدت زمان ویزیت پزشکان، سنجش میزان کارایی مراکز درمانی بخش دولتی بوده است. با توجه به اینکه تمرکز طرح تحول بر بخش دولتی سلامت بوده است از اینرو غالب مطالعات موجود بصورت موردی به بررسی اثرات موفقیت اجرای طرح تحول در یک یا چند شاخص و با تمرکز بر خدمات بیمارستانی در بخش دولتی پرداخته‌اند. این در حالیست که تاکنون مطالعات منتشر شده در خصوص بررسی

یکی از مهم‌ترین شاخص‌های مورد توجه در ارزیابی عملکرد دولت‌ها، میزان توجه و اهتمام آنها در حوزه اجتماعی می‌باشد. از آنجائی که مهم‌ترین مولفه حوزه اجتماعی، بخش سلامت است از اینرو دولت‌ها نگاه ویژه‌ای به این بخش در برنامه‌های پیشنهادی خود دارند بگونه‌ای که امروزه عملکرد قابل قبول آنها در حوزه سلامت بعنوان یکی از عوامل کلیدی موفقیت احزاب سیاسی در عرصه قدرت تبدیل شده است (۱).

طبق گزارش سال ۲۰۰۰ میلادی سازمان جهانی بهداشت، نظام‌های سلامت ۳ هدف بنیادین دارند: ارتقای سطح سلامت مردم و جامعه، توقع مشارکت مالی عادلانه از مردم برای برخورداری از خدمات سلامت و پاسخ گفتن به نیازهای غیر بالینی مردم (۲). در دهه‌های اخیر به دنبال عدم توانایی نظام‌های سلامت در پاسخگویی به نیازها و انتظارات جدید بهداشتی، درمانی و بازتوانی گرایش بین المللی قوی در رابطه با اصلاح نظام سلامت با استفاده از سازوکارهای اقتصادی شکل گرفته است. اصلاح نظام سلامت (Health Sector Reform) به عنوان یکی از راهبردی‌ترین مباحث مطرح در سراسر دنیا مورد توجه همه دولت‌ها بوده است که در بردارنده اعمال تغییرات پایدار و هدفمند برای افزایش کارایی، عدالت و اثربخشی در بخش سلامت می‌باشد (۳). در کشور ایران نیز در طی چند دهه گذشته هم راستا با این رویکرد جهانی و به منظور تقویت و ارتقای عملکرد نظام سلامت، اصلاح نظام سلامت در دستور کار سیاستگذاران قرار گرفته است (۴).

آخرین برنامه اصلاحاتی نظام بیمارستانی در کشور در قالب طرح تحول نظام سلامت (Health Sector Evolution Plan) در بخش درمانی با سه رویکرد حفاظت مالی از مردم،

کارکنان و خانواده نیروهای مسلح، حوزه‌های ماموریتی وسیع در مقایسه با سایر حوزه‌های سلامت کشور و در نتیجه لزوم توسعه زیرساخت‌های تجهیزاتی و نیروی انسانی برای مدیریت بحران‌ها و طب نظامی که غالباً از منظر اقتصادی دارای بازدهی مناسب نیستند همچنین کمبود منابع مالی و بودجه محقق شده حوزه نظامی به تبع وضعیت رکود اقتصادی و کاهش سطح درآمد‌های دولت این حوزه را با تنگناهای مالی برای انجام بهینه ماموریت‌های پیش‌رو قرار داده است. لذا ضروریست سیاستگذاران حوزه سلامت در تصمیم‌سازی‌های کلان به نقش موثر و غیر قابل انکار حوزه سلامت نظامی بعنوان یکی از بازیگران کلیدی حوزه سلامت کشور و تحلیل آثار و تبعات شوک‌های سیاستی و اقتصادی بر عملکرد بهینه این بخش نگاه ویژه‌تری داشته باشند.

منابع

1. Mohammadi E, Zareie G. Investigating the Effect of Health Care Improvement Plan on the Payment of the Insured in Iranian Health Insurance Organization (Case Study: Hospitalized Patients in Collegiate Hospitals of Ilam City in December 2013 and 2014). *Journal of Ilam University of Medical Sciences*. 2017; 24 (6):178-188.
2. Piroozi B, Mohamadi Bolban Abad A, Moradi G. Assessing Health System Responsiveness after the Implementation of Health System Reform: A Case Study of Sanandaj, 2014- 2015. *Iranian Journal of Epidemiology*. 2016; 11 (4):1-9.
3. Heydarian N, Shaghayegh V. The impact of implantation of Health Care reform plan in patients pay out of pocket in selected Public hospitals in Isfahan. *Journal of Medical Council of Iran*. 2015; 33 (3):187-194.

اثرات و چالش‌های اجرای این طرح بر حوزه بیمه‌های سلامت، ارائه دهندگان خدمات سلامت در بخش خصوصی و عمومی غیردولتی و بصورت خاص در حوزه ارائه خدمات سلامت سازمان‌های نظامی انجام نشده است. تحلیل کلی از وضعیت چالش‌های طرح تحول در خصوص حوزه سلامت نظامی لزوم انجام مطالعات کاربردی باهدف بررسی مکانیسم تاثیر اجرای طرح تحول سلامت بر شاخص‌های عملکردی، شاخص‌های درآمدی، شیفت و جابجایی نیروی انسانی متخصص به بخش دولتی، مخاطرات اخلاقی اجرای طرح، هزینه‌های توسعه و اداره بیمارستان‌ها، خرید و نگهداری تجهیزات پزشکی، شکاف درآمدی کادر درمانی و ... را بیش از پیش در سطح نیروهای مسلح ضروری می‌نماید. از سوی دیگر باتوجه به جمعیت تحت پوشش قابل توجه

4. Jafari M, Rashidian A, Abolhasani F, Mohammad K, Yazdani S, Parkerton P, et al. Space or no space for managing public hospitals; a qualitative study of hospital autonomy in Iran. *Int J Health Plann Manage*. 2011;26(3):e121-137.
5. Faridfar N, Alimohammadzadeh K, Seyedin S H. The impact of health system reform on clinical, paraclinical and surgical indicators as well as patients' satisfaction in Rasoul-e-Akram hospital in 2013 to 2014. *Razi Journal of Medical Sciences*. 2016; 22 (140):92-99.